

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка

Кафедра педагогіки і методики викладання історії та суспільних дисциплін

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри

Т.В.Янченко

(підпис) (прізвище та ініціали)

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Основи громадянської освіти

Освітній ступінь	бакалавр
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	052 Політологія
Освітньо-професійна програма	Політологія
Кількість кредитів	3
Рік підготовки, семестр	3 рік, 5 семестр
Компонент освітньо-професійної програми	Вибіркові навчальні дисципліни
Дні занять	згідно з розкладом
Мова викладання	українська
Консультації	щовівторка 13.00–14.20 (114 кабінет, з можливістю дистанційної роботи на платформах ZOOM та Google-class).
Викладач	кандидат історичних наук, ст. викладач Герасимчук Олександр Михайлович
Контакти	Е-mail: gerasim_o@yahoo.com Facebook Messenger Oleksandr Herasymchuk

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Основи громадянської освіти» спрямована на опанування завдань, структури, змісту і специфічних особливостей курсу ОГО, підготовку кваліфікованих фахівців-політологів, які вміють застосовувати теорії та методи політичних наук для розв'язання складних спеціалізованих задач і практичних проблем у політичній сфері.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є політичні відносини між громадянами та інститутами на місцевому, національному та глобальному рівні (politics, policy, polity), класична і сучасна політична думка, влада та урядування, політичні системи, інститути та процеси, політична поведінка, публічна політика, політична культура та ідеологія, світова політика та політика окремих країн і регіонів, структура та механізми функціонування громадянського суспільства, зокрема діяльність у його рамках громадських рухів легально-конструктивного спрямування, а також характер взаємозв'язків, каналів і способів впливу громадянського суспільства на державу.

Програма навчальної дисципліни складається з таких **змістових модулів**:

1. Людина у громадянському суспільстві.
2. Правове становище людини у демократичному суспільстві.
3. Україна і світ.

Метою дисципліни є підготовка висококваліфікованих фахівців на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти за спеціальністю 052 Політологія; формування громадянської компетентності молоді, що забезпечує її активну громадянську позицію, здатність відповідально реалізовувати свої права та обов'язки в конкретній ситуації, налагоджувати соціальне партнерство у розв'язанні суспільних проблем. формування вільної особистості, яка визнає загальнолюдські та національні цінності й керується морально-етичними критеріями та почуттям відповідальності у власній поведінці; формування загальних, спеціальних, професійних компетентностей, достатніх для ефективного розв'язування стандартних і нестандартних комплексних задач у майбутній професійній діяльності; виховання високоморальних, патріотичних, освічених особистостей, спроможних вносити істотний вклад у майбутнє як регіону, так й України.

Завдання курсу: виховання поваги до людської гідності й дотримання прав людини, демократичних цінностей, верховенства права, справедливості, неупередженості, рівності; виховання громадянської свідомості особистості, орієнтованої на демократичні пріоритети й злагоду в суспільстві, почуття приналежності до свого народу, спільних історичних, політичних і культурних цінностей своєї держави; виховання толерантності, інклюзії та поваги до культурного різноманіття, різних поглядів, релігій, звичаїв і культур, уміння знаходити порозуміння з іншими людьми задля досягнення суспільно значущих цілей; розвиток політичної, правової, економічної,

соціальної, культурної, медійної грамотності, гнучкості й адаптивності, комунікабельності, готовності до співробітництва, здатності розв'язувати конфлікти й запобігати дискримінації. забезпечення цілеспрямованої підготовки студентів до функціонування у системі суспільних відносин поліваріантного світу, глобалізації, соціальної взаємодії та активної відповідальної участі в суспільній діяльності.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин/ 3 кредити ECTS.

ФОРМУВАННЯ ПРОГРАМНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ І РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Шифр згідно ОПП	Компетентності
ФК 01	Знання предметної області та розуміння професійної діяльності.
ФК 03	Здатність бути критичним і самокритичним.
ФК 04	Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).
ФК 05	Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.
ФК 06	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
ФК 01	Здатність використовувати категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.
ФК 02	Здатність застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки.
ФК 03	Здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.
ФК 04	Здатність застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності.
ФК 05	Здатність аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими,

ФК 06	політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.
ФК 07	Здатність аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.
ФК 08	Здатність застосовувати теорії та методи прикладної політології, політичних комунікацій, спеціальних політологічних дисциплін у професійній діяльності.
ФК 09	Здатність конструювати дизайн, розробляти програму та виконувати політологічні дослідження з використанням сучасних методів, технологій та інструментарію політичного аналізу.
ФК 09	Здатність презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень для фахівців та нефахівців.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовний модуль №1. Людина у громадянському суспільстві

Тема 1. Демократична держава. Виникнення і зміст демократії. Цінності демократії. Демократичні інститути. Конституція та її призначення. Законодавча, виконавча та судова влада в демократичних країнах. Принципи виборчого права. Етапи виборчого процесу. Роль політичних партій в розвитку демократії. Правовий статус політичних партій в Україні. Діяльність та вплив політичних партій на демократію. Громадські організації: правовий статус, діяльність та вплив на демократію.

Тема 2. Громадянське суспільство. Поняття громадянського суспільства. Функції громадянського суспільства. Роль громадян у становленні й функціонуванні громадянського суспільства. Громадянське суспільство та правова держава.

Тема 3. Людина і держава. Взаємовідносини «людина – держава». Верховенство права. Права і свободи людини та відповідальність держави за їх дотримання, гарантування та захист. Позитивні і негативні зобов'язання держави.

Змістовний модуль №2. Правове становище людини у демократичному суспільстві.

Тема 4. Права і свободи людини. Поняття людської гідності. Людська гідність – основа природного права. Рівноправність. Охорона й захист людської гідності. Гуманізм як цілісна системи поглядів на людину.

Природа прав людини. Основоположні права і свободи людини. Покоління прав людини. Класифікація прав людини. Борці за права людини. Майбутнє прав людини. Поняття прав дитини. Конвенція ООН про права дитини. Захист прав дитини.

Порушення прав людини. Поняття механізмів захисту прав людини. Міжнародні та європейські стандарти захисту прав людини. Національні механізми захисту прав людини, їх класифікація. Правозахисні організації.

Тема 5. Соціалізація особистості. Самореалізація і розвиток. Індивідуальність особистості. Життєві цінності й пріоритети. Активна громадянська позиція. Мобільність і адаптивність людини.

Тема 6. Конституційні правовідносини. Загальна характеристика конституційного права. Передумови прийняття і загальна характеристика Конституції України. Основні етапи розвитку української державності. Політико-правове закріплення суверенітету України. Особливості політичного режиму, форми правління та адміністративно-територіального устрою України.

Громадянство України: поняття, підстави набуття і припинення. Поняття і загальна характеристика прав, свобод і обов'язків людини і громадянина. Міжнародні стандарти у сфері прав людини: поняття, акти, що їх визначають. Загальна характеристика прав, свобод і обов'язків громадян України. Гарантії та механізми захисту прав і свобод: поняття і види.

Змістовний модуль №3. Україна і світ.

Тема 7. Соціокультурна багатоманітність. Поняття суспільства. Соціальна структура суспільства. Соціальна згуртованість, солідарність і відповідальність. Соціальні цінності. Гендерна, етнічна, конфесійна різноманітність. Рівність.

Тема 8. Україна, Європа, світ. Поняття інтеграції та глобалізації. Вплив глобалізаційних процесів на економіку, культуру, довкілля, людину. Глобальні проблеми людства. Витоки та процес європейської інтеграції. Міграційні процеси. Види та форми сучасної міграції.

Поняття міжнародних відносин. Міжнародні відносини України з сусідами. Особливості міжнародного права. Міжнародне гуманітарне право. Урядові і неурядові міжнародні організації. НАТО. Військовий конфлікт в Україні. Європейське і світове співробітництво. Участь України в ООН, ОБСЄ, Раді Європи, СОТ тощо. Європейська політика сусідства. Східне партнерство. Виклики на шляху європейської інтеграції України. Угода про асоціацію Україна – ЄС.

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

№	Назва теми	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
Модуль I				
1.	Демократична держава	2	2	6
2.	Громадянське суспільство	2	2	6
3.	Людина і держава.	2	2	6
Модуль II				
4.	Права і свободи людини	2	2	6
5.	Соціалізація особистості	2	4	6

6.	Конституційні правовідносини	2	2	6
Модуль III				
7.	Соціокультурна багатоманітність	2	2	6
8.	Україна, Європа, світ	4	4	10
Усього		18	20	52

Тематика практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Демократична держава. Виникнення і зміст демократії. 1. Цінності демократії. Демократичні інститути. Конституція та її призначення. Законодавча, виконавча та судова влада в демократичних країнах. 2. Принципи виборчого права. Етапи виборчого процесу. 3. Роль політичних партій в розвитку демократії. Правовий статус політичних партій в Україні. Діяльність та вплив політичних партій на демократію. 4. Громадські організації: правовий статус, діяльність та вплив на демократію.	2
2	Громадянське суспільство. 1. Поняття громадянського суспільства. 2. Функції громадянського суспільства. Роль громадян у становленні й функціонуванні громадянського суспільства. 3. Громадянське суспільство та правова держава.	2
3	Людина і держава. 1. Взаємовідносини «людина – держава». Верховенство права. 2. Права і свободи людини та відповідальність держави за їх дотримання, гарантування та захист. 3. Позитивні і негативні зобов'язання держави.	2
4	Права і свободи людини. 1. Поняття людської гідності. Людська гідність – основа природного права. Рівноправність. Охорона й захист людської гідності. Гуманізм як цілісна системи поглядів на людину. 2. Природа прав людини. Основоположні права і свободи людини. Покоління прав людини. Класифікація прав людини. Борці за права людини. Майбутнє прав людини. 3. Поняття прав дитини. Конвенція ООН про права дитини. Захист прав дитини. 4. Порушення прав людини. Поняття механізмів захисту прав людини. Міжнародні та європейські стандарти захисту прав	2

	людини. Національні механізми захисту прав людини, їх класифікація. Правозахисні організації.	
5	Соціалізація особистості. 1. Самореалізація і розвиток. Індивідуальність особистості. 2. Життєві цінності й пріоритети. 3. Активна громадянська позиція. Мобільність і адаптивність людини. Креативність.	2
6	Конституційні правовідносини. 1. Загальна характеристика конституційного права. Передумови прийняття і загальна характеристика Конституції України. Основні етапи розвитку української державності. 2. Політико-правове закріплення суверенітету України. Особливості політичного режиму, форми правління та адміністративно-територіального устрою України. 3. Громадянство України: поняття, підстави набуття і припинення. Поняття і загальна характеристика прав, свобод і обов'язків людини і громадянина. Міжнародні стандарти у сфері прав людини: поняття, акти, що їх визначають. 4. Загальна характеристика прав, свобод і обов'язків громадян України. Гарантії та механізми захисту прав і свобод: поняття і види.	2
7	Соціокультурна багатоманітність. 1. Поняття суспільства. Соціальна структура суспільства. 2. Соціальна згуртованість, солідарність і відповідальність. 3. Соціальні цінності. Гендерна, етнічна, конфесійна різноманітність. Рівність.	2
8	Україна, Європа, світ. 1. Поняття інтеграції та глобалізації. Вплив глобалізаційних процесів на економіку, культуру, довкілля, людину. Глобальні проблеми людства. Витоки та процес європейської інтеграції. Міграційні процеси. Види та форми сучасної міграції. 2. Поняття міжнародних відносин. Міжнародні відносини України з сусідами. Особливості міжнародного права. Міжнародне гуманітарне право. Урядові і неурядові міжнародні організації. НАТО. Військовий конфлікт в Україні. 3. Європейське і світове співробітництво. Участь України в ООН, ОБСЄ, Раді Європи, СОТ тощо. Європейська політика сусідства. Східне партнерство. Виклики на шляху європейської інтеграції України. Угода про асоціацію Україна – ЄС.	2

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. *Офіційний вісник України*. 2010. № 72/1. Ст. 2598.
2. Закон України «Про громадські об'єднання». *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 1.
3. Актуальні проблеми методики навчання історії, правознавства та суспільних дисциплін. Вип. 4. Матеріали Міжн. наук-практ. конференції / упор. Г.Г. Яковенко. Харків : ХНАДУ, 2012. 92 с.
4. Арабаджиєв Д. Вплив громадських організацій на сучасне українське політичне поле. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф.Кураса НАН України*. 2013. Вип. 6 (68). С. 233–241.
5. Влада і суспільство: діалог через громадські ради : монографія / Ю.Ж. Шайгородський, Т.С. Андрійчук, А.Я. Дідух та ін. Київ : Паливода А.В., 2011. 148 с.
6. Грик М. А. Щодо співвідношення категорій «громадянське суспільство» та «громадськість» у державному управлінні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2010. № 21. С. 98–101.
7. Громадянська освіта: теорія і методика навчання : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів. Київ : ЕТНА-1, 2008. 174 с.
8. Громадянська освіта. Навч. програма інтегрованого курсу для 10 класів загальноосв. навч. закладів. URL : [osvita. ua/school/program-10-11/58875/](http://osvita.ua/school/program-10-11/58875/).
9. Громадянське суспільство України: сучасний стан і перспективи впровадження європейських стандартів взаємодії з державою: збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції (12 грудня 2013 р), м. Київ / Упоряд.: В.М. Яблонський, О.А. Корнієвський, П.Ф. Вознюк. Київ : НІСД, 2014. 192 с.
10. Держава і громадянське суспільство в Україні: пошук концепції співпраці: аналітична доповідь / За ред. О.М. Майбороди. Київ : ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАНУ, 2013. 376 с.
11. Держава, влада та громадянське суспільство у документах політичних партій України (кінець 1980-х – перша половина 2011 рр.) / Упор. : Т.А. Бевз, Д.В. Веденєєв, П.П. Гай-Нижник та ін. Київ : ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАНУ, 2011. 808 с.
12. Державна політика сприяння розвитку громадянського суспільства. Методичні рекомендації / А.О. Красносільська, М.В. Лациба, А.В. Волошина та ін. Київ : Агентство «Україна», 2013. 180 с.
13. Ковальчук В. Громадянське суспільство та його правосвідомість як основа формування легітимної влади. *Право України*. 2014. № 4. С. 91–98.
14. Колодій А. Громадянське суспільство: доктрина та вітчизняна практика *Право України*. 2013. № 9. С. 270–288;
15. Колодій А. Громадянське суспільство: ознаки, структурні елементи, співвідношення із державою. *Право України*. 2014. № 4. С. 9–16.
16. Корнієвський О. А. Громадянське суспільство в Україні: основні етапи інституціоналізації. *Стратегічні пріоритети*. 2012. № 4 (25). С. 68–73.

17. Міжнародний пакт про громадянські права: позиція держави та погляд громадянського суспільства. Київ : Істина, 2007. 240 с.
18. Оцінка процесів інтеграції України в ЄС і НАТО: моделі діалогу органів влади з суб'єктами громадянського суспільства : науково-інформаційний збірник. Вип.18 / За ред. В.П. Горбуліна. Київ : НВЦ «Євроатлантикформ», 2006. 419 с.
19. Пометун О.І., Ремех Т.О. Права людини : навч. посібник для 10 (11) класу. Київ : Літера ЛТД, 2008. 192 с.
20. Пометун О.І., Ремех Т.О. Практичний довідник учителя громадянської освіти. Київ, 2018. 96 с.
21. Про стан розвитку громадського суспільства в Україні: аналітична доповідь / А.В. Єрмолаєв, Д.М. Горелов, О.А. Корнієвський та ін. Київ : НІСД, 2012. 48 с.
22. Ремех Т.О. Сутність і структура громадянської компетентності учня нової української школи. *Український педагогічний журнал*. 2018. № 2. С. 34–41.
23. Розвиток взаємодії держави і громадянського суспільства в контексті впровадження європейських принципів належного врядування : зб. матеріалів міжнародної науково-практичної конференції (12 грудня 2012 р., м. Київ) / Упоряд.: В.М. Яблонський, О.А. Корнієвський, П.Ф. Вознюк. Київ : НІСД, 2013. 504 с.
24. Скрипнюк В. Громадянське суспільство і система державної влади в Україні: проблеми взаємодії у сучасних умовах. *Право України*. 2014. № 4. С. 81–90
25. Стеценко С. Громадянське суспільство та соціальна держава: проблеми взаємодії. *Право України*. 2014. № 4. С. 71–80.
26. Участь громадськості у законодавчому процесі: проблеми та шляхи підвищення ефективності. *Часопис Парламент*. 2008. № 1. С. 33–47.
27. Чувардинський О. Громадянське суспільство в Україні: історичні корені. *Політичний менеджмент*. 2008. № 1. С. 158–164.
28. Чужикова В. Г. Методика викладання права : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2009. 425 с.
29. Формування громадянського суспільства в Україні: стан, проблеми, перспективи : зб. наук. праць УАДУ при Президентові України / За заг. ред. В.І. Лугового, В.М. Князева. Київ : УАДУ, 2001. 252 с.
30. Ярмиш О. Громадянське суспільство і злочинність. *Право України*. 2014. № 4. С. 134–140.

Електронні інформаційні ресурси

Офіційні сайти державних органів:

www.rada.gov.ua/laws - офіційний сайт Верховної Ради України

<https://www.kmu.gov.ua/ua/npasearch> - сайт Кабінету Міністрів України

<https://www.president.gov.ua/documents/all> - сайт офіційного представництва президента України.

Електронні бібліотеки:

<http://www.nbuv.gov.ua> – Національна бібліотека України ім. В.І.Вернадського.

Політика дисципліни та оцінювання

Студент має право:

- вільно висловлювати свої думки усно або письмово, аргументуючи їх знаннями із суспільствознавчих дисциплін;
- вносити пропозиції щодо формування та реалізації власної освітньої траєкторії; активізації власної самостійної пізнавальної діяльності, форм і методів проведення аудиторних занять;
- відпрацьовувати пропущені заняття в установленому порядку;
- отримати індивідуальні консультації у викладача.

Студент зобов'язаний:

- відвідувати заняття всіх видів відповідно до встановленого дирекцією розкладу, запізнення на заняття допускається тільки з поважних причин;
- брати активну участь у роботі під час аудиторних занять, дотримуватися правил етичної поведінки, поважати думки та права інших студентів і викладача;
- виконати проєктне завдання, підготовка якого є обов'язковою умовою допуску до заліку;
- набрати під час вивчення навчальної дисципліни мінімум 35 балів.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Пропущені з поважної причини заняття дозволяється відпрацьовувати упродовж семестру до дати заліку у визначені дні і години.

Політика щодо академічної доброчесності. Студенти керуються нормами «Положення про академічну доброчесність здобувачів освіти в національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка» (Наказ Ректора № 383 від 27.12.2019 р. зі змінами і доповненнями від 23.12.2020 (<https://drive.google.com/file/d/1YOj2QK3xW-03evO8Tkg1o3ZKUAbBL-VH/view>)). У процесі навчання та при підготовці проєктної заявки забороняються плагіат, фабрикація та фальсифікація результатів, списування, хабарництво.

Політика щодо викладання. Викладання навчальної дисципліни відбувається на засадах студентоцентризму, антропоцентризму, гуманізму, поваги до соціокультурного плюралізму.

Розподіл балів

Види контролю	Кількість	Бали	Загальна кількість балів
Робота на лекційному занятті	9	3	до 27
Робота на практичному занятті	10	5	до 50
Самостійна робота		23	до 23
Усього:			до 100